

work of speech therapists on the basis of the experimental site – boarding school for children with speech impairments № 7 in Kyiv. In this institution of special education that the work was carried out to study the clinical characteristics of children with various speech disorders, to verify the effectiveness of the methods to providing speech-aid to students, for improving the qualification of speech therapists. In the article it is noted that many important scientific papers of I.Y. Diomina were published as a result of this experimental work. Among them are manuals, which have kept practical value to this day: «Study of children with severe speech disorders», «Medical and recreational work at school for children with severe speech disorders», «Individual approach in logopedic work with stuttering schoolchildren », «Methods of conducting individual speech therapy classes», «Program-methodical instructions for the correction of speech underdevelopment of children of preschool age».

Keywords: I.Y. Diomina (Katsovska), severe speech disorders, ENT diseases, clinical characteristics of speech imperfections, stuttering, speech therapy laboratory, speech therapy, correction work.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2018 р.

Статтю прийнято до друку 20.10.2018 р.

УДК: 376.011.3-051-056.264:37.014.68

Якимчук Г. В., annija@ukr.net

РОБОТА ЛОГОПЕДА З БАТЬКАМИ ДИТИНИ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Проблема надання допомоги дітям з особливими освітніми потребами, в тому числі дітям із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ), в наш час залишається дуже актуальною. Категорія дітей із ТПМ охоплює дітей дошкільного та шкільного віку. Тому досліджуване питання є затребуваним фахівцями-логопедами дошкільних та шкільних закладів освіти.

Практика корекційної допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями переконує, що подолання мовленнєвих труднощів дитини та труднощів, пов'язаних із мовленнєвим недорозвитком відбувається ефективніше через включення у корекційну роботу батьків. Чинне законодавство [3, 5] регламентує стосунки спеціалістів та батьків дитини з особливими освітніми потребами та, з одного боку, дозволяє батькам впливати на корекційно-розвитковий процес протягом усього періоду надання допомоги дитині, а з іншого – спеціалісту використати можливість включення батьків до співпраці для побудови якнайкращої стратегії виховання та розвитку дитини з тяжкими

порушеннями мовлення. Тому сьогодні на часі пошук способів залучення батьків до корекційно-розвиткового впливу на дитину, особливо в умовах інклюзивного навчання.

Метою даної статті є спроба визначити послідовність роботи логопеда інклюзивно-ресурсного центру (закладу освіти) з батьками дитини з тяжкими порушеннями мовлення щодо залучення їх до співпраці з подолання порушень мовлення їхньої дитини.

Аналіз спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури дозволяє визначити тяжкі порушення мовлення, як низку розладів мовлення, які супроводжуються загальним його недорозвитком тяжкого ступеня. До них відносять алалію, афазію, дизартрію, ринолалію, складну дислалію, заїкання [1].

Чинне законодавство визначає дітей із тяжкими порушеннями мовлення, як дітей «з нормальним слухом та первинно збереженим інтелектом, які мають тяжкі системні мовленнєві порушення (алалія, дизартрія, ринолалія, афазія, заїкуватість, загальне недорозвинення мовлення I та II рівнів, дислексія), що

перешкоджають навчанню у загальноосвітньому навчальному закладі, оскільки тяжкі органічні порушення мовлення центрального походження, як правило, зумовлюють специфічну затримку психічного розвитку дитини» [4, 6].

Отже, в дошкільній ланці діти з ТПМ є контингентом інклюзивних та логопедичних груп для дітей з загальним недорозвитком мовлення різного рівня. У школі – це учні інклюзивних класів, спеціальних класів загальноосвітніх шкіл та спеціальних загальноосвітніх шкіл для дітей з тяжкими порушеннями мовлення [6].

Тяжкі форми порушення мовленнєвої діяльності мають різне походження та структуру дефекту, але прояви їх вказують на системне порушення всіх компонентів мовленнєвої діяльності: звуковимови, фонетико-фонематичного слуху, просодичного компоненту, словника, граматичного ладу мовлення, зв'язного мовлення, писемного мовлення.

Значні мовленнєві труднощі так чи інакше позначаються на загальному психічному розвитку дитини. У дітей із тяжкими порушеннями мовлення при неповноцінності мовленнєвої діяльності спостерігаються особливості формування сенсорної, когнітивної, емоційно-вольової сфери, навчальної діяльності, фізичного розвитку. Недорозвинення їх або своєрідність їх розвитку обумовлені патогенезом, глибиною та характером первинної мовленнєвої патології. Діти із ТПМ мають ряд психологічних особливостей, що ускладнюють їхню соціальну адаптацію і вимагають цілеспрямованої корекції. Тому діти з тяжкими порушеннями мовлення відносяться до категорії дітей з особливими освітніми потребами.

Отже, індивідуальна освітня траєкторія дитини з тяжкими порушеннями мовлення має враховувати здібності дитини, інтереси, потреби, мотивації, можливості і досвід [2] та реалізовуватися через обов'язкову систему

корекційних заходів, направлених на формування мовленнєвої функції та подолання особливостей психічного розвитку, що поглиблюють мовленнєве недорозвинення.

Робота з батьками дитини з ТПМ є важливим завданням логопеда ІРЦ (закладу освіти) у подоланні означених проблем. Коли батьки та спеціалісти стають партнерами, вдається досягнути набагато більших результатів.

Часто у подоланні мовленнєвих порушень батьки докладають багато зусиль: залучають фахівців, створюють відповідні умови середовища, сприяють всебічному розвитку дитини, виконують рекомендації та поради спеціалістів, влаштовують додаткові заняття з різних предметів. Проте, на жаль, це може призвести до виснаження нервової системи дитини. Результат такої надмірної активності буде невтішним.

Або протилежна ситуація, коли батьки розраховують на природний розвиток мовлення, вважають, що труднощі самі пройдуть. Вочевидь батьки дітей із порушеннями мовлення недостатньо усвідомлюють наявність комунікативних труднощів у типових ситуаціях спілкування в сім'ї. Чекати, що дитина «переросте» нерозумною. Втрачається час, а особистісний недорозвиток дитини може поглиблюватися. Важливо вчасно виявити проблему і якомога раніше починати корекційні заходи. Зволікати в такій ситуації дуже ризиковано, адже віддалені наслідки недосконалого мовлення можуть виявитись серйозною перешкодою загальному розвитку дитини і, особливо тяжко – в шкільному навчанні.

Іноколи батьки не шукають логопедичної допомоги тому, що можуть не усвідомлювати існування проблем через недостатній рівень поінформованості з питань мовленнєвого розвитку, або через незнання де можна отримати необхідну допомогу, залишаються

безпорадними перед низкою проблем у розвитку мовлення власної дитини.

Деколи буває так: батьки скаржаться, що їх трирічна дитина погано розмовляє. Проте результат діагностичного вивчення засвідчує фізіологічну (вікову) норму мовленнєвого розвитку. В цьому випадку можна говорити, що тривоги батьків пов'язані із низкою педагогічною компетентністю, загальною тривожністю, або намаганням пришвидшити мовленнєвий розвиток дитини.

Так чи інакше, порушення мовлення або його повна відсутність є передумовою створення комунікативного бар'єру в дитчобатьківських стосунках, стосунках з оточуючими дорослими та однолітками. У школі неподолані вчасно дефекти мовлення небезпечні тим, що зростає ризик виникнення труднощів у читанні, оволодінні грамотою та засвоєнні необхідного обсягу шкільних знань. Порушення мовлення має здатність до патологічного закріплення, що призводить до різних стійких помилок як в усному мовленні, так і на письмі. Враховуючи, що мовленнєвий розвиток дитини продовжується, помилки можуть спричинити різноманітні уже стійкі порушення у засвоєнні шкільних знань, насамперед з предметів мовного циклу: читання, письма, рідної мови. А деколи – унеможливити навчання дитини у школі взагалі.

Отже, ставлення батьків до проблеми дитини з порушеннями мовлення відіграє першорядну роль у ефективному подоланні цієї проблеми. Саме включення батьків до корекційно-розвиткового впливу на дитину з ТПМ обов'язкове і надзвичайно цінне.

На сьогоднішній день батьки відіграють важливу роль в освіті та підтримці дітей з особливими освітніми потребами. Вони є партнерами при розробці та здійсненні корекційних програм за участю їх дітей, безпосередніми учасниками команди супроводу дитини в закладі освіти [3]. Тому важливою складовою роботи спеціаліста, зокрема

логопеда, є побудова ефективної взаємодії з батьками дитини, яка має мовленнєві труднощі.

Робота спеціаліста із сім'єю дозволить підвищити поінформованість батьків про особливості мовленнєвого розвитку дитини, про актуальний мовленнєвий розвиток дитини, причини виявленого порушення мовлення, його прояви, вплив на розвиток інших психічних функцій, прогнози щодо подолання; підвищити ймовірність появи однакових очікувань щодо використання мовлення дітьми з ТПМ вдома і в школі. Це також сприятиме заохоченню мовленнєвого спілкування дитини і збільшує кількість людей, які позитивно впливають на неї. Регулярні контакти з батьками дозволяють їм краще відчувати власне почуття відповідальності за навчальні здобутки дитини. Діти краще усвідомлять важливість освіти, якщо будуть бачити, як педагоги і батьки працюють разом. Також така співпраця має сформувати адекватне ставлення батьків до порушення дитини.

Всі учасники команди психолого-педагогічного супроводу, які беруть участь у визначенні потреб дитини та наданні необхідної допомоги дитині (в тому числі і батьки дитини, або її законні представники), мають бути обізнаними в цьому питанні та налаштовані на співпрацю заради досягнення максимального результату. Тому робота логопеда з батьками дитини з тяжкими порушеннями мовлення, на нашу думку, має бути спрямована на надання їм психологічної підтримки та допомоги з метою включення їх в навчально-виховну та корекційно-розвиткову роботу, проведення консультативно-роз'яснювальної, просвітницько-виховної роботи.

Психолого-педагогічна підтримка родини дитини з тяжкими порушеннями мовлення вимагає організації певних форм діяльності логопеда інклюзивно-ресурсного центру або закладу освіти, спрямованих на допомогу батькам. Така робота має бути індивідуально спрямованою, комплексною,

систематичною, структурованою та вирішувати такі завдання:

- проведення консультативно-роз'яснювальної, просвітницько-виховної з метою формування педагогічної компетентності батьків, організації сприятливого мовленнєвого середовища, активізації процесів формування мовлення, попередження порушень мовлення, забезпечення вчасною логопедичною допомогою;

- інформування стосовно вікових особливостей мовленнєвого та психічного розвитку, етапів становлення мовленнєвої функції;

- забезпечення батьків точною, зрозумілою інформацією стосовно результатів психолого-педагогічного вивчення їх дитини;

- підвищення поінформованості батьків про труднощі та потенційні можливості дитини, перспективи розвитку, способи та засоби виховання;

- включення батьків в планування корекційної роботи та власне у навчально-виховну та корекційно-розвиткову роботу;

- навчання батьків корекційним прийомам, які доречно використовувати у подоланні неправильної звукомови, артикуляційним вправам, дихальним вправам, способам розвитку дрібної моторики, лексико-граматичного ладу мовлення, вмінню створювати корисні розвиваючі, комунікативні ситуації;

- формування у батьків адекватного ставлення до стану дитини та адекватних очікувань щодо прогнозу щодо подолання мовленнєвого порушення (строку, способів подолання, вимог до мовлення дитини на поточному рівні мовленнєвого розвитку).

Пропонуємо такі етапи роботи логопеда з батьками:

1. Знайомство (встановлення контакту). Первинне знайомство краще організувати за відсутності дитини. Це дозволить батькам концентруватися на

спілкуванні зі спеціалістом, говорити відверто, докладно. На цьому етапі батьки висвітлюють факти сімейного життя (умови виховання, стосунки між членами сім'ї) та розвитку дитини (перебіг вагітності, пологові, наявність хронічних захворювань, травми, особливості домовленнєвого та мовленнєвого розвитку зі слів батьків). Бажано проводити усне опитування. Необхідно з'ясувати умови виховання (надмірна суворість, гіперопіка, педагогічна занедбаність, непослідовність, нерівність вимог дорослих), виявити якість комунікативного середовища (одно-, двомовність, багатомовність). Спеціаліст підтримує діалог не надаючи оціночних суджень, а отриману інформацію використовує тільки для організації позитивної взаємодії. З'ясовується мета звернення та потреби родини. Важливо виявити рівень усвідомлення батьками труднощів дитини та рівень адаптації родини до ситуації неблагополуччя.

На початковому етапі важливо встановити контакт з батьками дитини з метою вивчення анамнезу, особливостей мовленнєвого та немовленнєвого розвитку дитини, а також ставлення батьків до труднощів дитини, рівня їх поінформованості про порушення, очікуваних результатів корекційної роботи. Важливим є не лише отримати інформацію від батьків, а й перевірити як вони сприйняли інформацію надану спеціалістом. Необхідно, щоб батьки правильно зрозуміли позицію фахівця, його погляди на проблеми родини. Тут важливо встановити довірливі стосунки. Рівень довіри до фахівця буде обумовлений емоційним станом батьків, культурним, соціальним рівнем родини, особистісними ресурсами кожного члена сім'ї, рівнем освіти, самоповаги. Довіра батьків до педагога також ґрунтується на повазі до його досвіду, знань, компетентності в питаннях корекції мовленнєвих порушень, а головне, на довірі до нього в силу його особистісних якостей (турботливості, доброти, чуйності, уважності).

Тому при спілкуванні необхідно дотримуватися тактовності, не використовувати категоричних висловлювань, розуміти емоційний стан співрозмовника.

На першому рівні взаємодії формується первинне узагальнене уявлення про проблеми дитини та її сім'ї. Включення батьків у подальшу співпрацю з подолання мовленнєвого порушення у дитини може активуватися вже на цьому етапі.

2. Інформування проводиться безпосередньо після психолого-педагогічного вивчення дитини. Передбачає доведення до відома батьків виявлених особливостей мовленнєвого розвитку дитини за результатами вивчення (вікова норма, варіанти ненормативного формування мовленнєвої функції). У разі виявлення мовленнєвого порушення у дитини, важливо акцентувати увагу на збережених функціях з метою формування оптимістичних очікувань у батьків щодо його подолання. Розуміння актуального стану та потреб дитини батьками дозволить сформулювати адекватні вимоги до самої дитини та спеціалістів. Також необхідно ознайомити батьків із завданнями і змістом корекційної допомоги, що може надаватися дитині.

Наприклад, такими завданнями корекційно-розвиткової роботи можуть бути: формування навичок правильної звуковимови; розвиток фонематичного слуху; збагачення та уточнення словникового запасу; розвиток уваги до морфологічного складу слів та словозміни у словосполученнях; робота над граматичною структурою речення, виховання вміння правильно складати прості поширені речення у зв'язному мовленні; розвиток діалогічного і зв'язного мовлення; розвиток комунікативної функції; подолання інших труднощів, пов'язаних із мовленнєвою недостатністю (невпевненість, тривожність, порушення поведінки тощо).

Головне завдання на цьому етапі у роботі з сім'єю, на наш погляд, полягає в тому, щоб батьки за допомогою спеціаліста змогли

побачити реальні потреби дитини та перспективу її розвитку, з'ясували можливі труднощі соціального розвитку, що виникають на тлі порушення мовлення, а також визначити свою роль у процесі психолого-педагогічного та корекційно-розвиткового супроводу дитини. Важливим є у тактовній формі позбавити ілюзій щодо прогнозу швидкого подолання мовленнєвого неблагополуччя та показати оптимістичні перспективи розвитку дитини у правильно організованому навчально-виховному середовищі.

Також спеціаліст повинен надати інформацію про існуючі корекційно-розвиткові програми, можливості надання відповідних послуг, права та обов'язки батьків в організації корекційного навчання та реалізації освітніх потреб дитини з тяжкими порушеннями мовлення.

3. Співпраця передбачає:

- Планування. Реалізується безпосередньою участю батьків у командах психолого-педагогічного супроводу дитини з мовленнєвими порушеннями у закладах загальної середньої та дошкільної освіти. Залучення батьків до створення адекватних корекційних програм для їхньої дитини, врахування думки батьків при прийомі рішення стосовно затвердження плану дій чи внесення коректив в уже існуючий план корекції сприятиме формуванню відчуття певної відповідальності стосовно їх реалізації.

Можливі напрямки залучення батьків дітей з ТПМ такі: обговорення спільних зусиль та підбору адекватних напрямків роботи педагогічного колективу, залучення до створення розвивального середовища у групі чи класі, створення та обговорення корекційних програм з батьками дітей з мовленнєвими порушеннями, підведення підсумків корекційної роботи за окремий період, навчальний рік.

- Оцінка ефективності корекційно-розвиткової програми. Реалізується через проведення моніторингу динаміки розвитку

дитини з порушеннями мовлення шляхом взаємодії з батьками (законними представниками).

Участь батьків у проведенні моніторингу з розвитку мовлення дитини та вивченні ефективності корекційних заходів у відповідні етапи реалізації корекційно-розвиткової програми (або індивідуальної програми розвитку) дозволить визначити особливості розвитку дитини, її інтереси, труднощі, освітні потреби на етапах реалізації ІПР, визначити динаміку розвитку дитини з метою планування подальших дій у наданні корекційних послуг, або більш ефективного коригування індивідуальної освітньої траєкторії, урахування актуальних потреб та можливостей дитини. Така робота передбачає обговорення з батьками успіхів, прогресу або труднощів в мовленнєвому розвитку дитини, результатів досягнень у навчальній діяльності, особливостей спілкування з оточуючими.

- Реалізацію корекційно-розвиткової роботи. Залучення батьків до участі в корекційному процесі щодо подолання мовленнєвого порушення може розпочатися із відвідування за запрошенням чи власним бажанням певних моментів навчального та поза навчального процесу. Це дозволить батькам – побачити особливості роботи з дитиною з порушеннями мовлення, познайомитися з методами та формами корекційно-розвиткового впливу, навчитися прийомам корекційно-розвиткової роботи, спеціалісту – акцентувати увагу батьків на позитивних досягненнях в розвитку мовлення, забезпечити інформацією щодо створення умов

для їх появи, сформуванати у батьків уявлення про основні критерії готовності до навчання в школі та формування передумов до виникнення писемного мовлення, забезпечити таким чином безперервність корекційно-розвиткового впливу на дитину з тяжкими порушеннями мовлення у групі (класі) та вдома.

Батькам необхідно надавати практичні поради щодо особливостей спілкування з дітьми вдома, пояснення та рекомендації щодо вирішення повсякденних проблем, пов'язаних з вихованням, розвитком, комунікацією, знайомити з досвідом інших батьків.

Формами взаємодії з батьками дитини з ТПМ у психолого-педагогічному супроводі на цьому етапі будуть індивідуальні або колективні бесіди, практикуми; консультування; семінари; лекції; майстер-класи.

Отже, психолого-педагогічний супровід батьків, що виховують дітей з тяжкими порушеннями мовлення, допомагає батькам подолати неконструктивні установки, дозволяє зрозуміти причини труднощів розвитку та поведінки дитини, спрогнозувати можливі варіанти її індивідуального розвитку, прийняти рекомендації спеціаліста як інструмент власної діяльності з виховання та розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями.

Запропонована послідовність роботи логопед з батьками дитини з тяжкими порушеннями може бути підґрунтям для подальшої розробки серії майстер-класів, тренінгів, семінарів для батьків.

Література

1. Волкова Л. С. Логопедия. М.: Гуманит. изд. центр «ВЛАДОС». 2004. 680 с.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти» від 1.08.2018 № 831. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0945-18>.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18>.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України 15.09.2008 N 852 «Про затвердження Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції

фізичного та (або) розумового розвитку». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-08>. 5. **Постанова** Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>. 6. **Постанова** Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF>

References

1. **Volkova L. S.** Logopedy`ya. M.: Gumany`t. y`zd. centr «VLADOS». 2004. 680 s. 2. **Zakon** Ukrayiny` «Pro osvitu» vid 05.09.2017 # 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. 2. **Nakaz** Ministerstva osvity` i nauky` Ukrayiny` «Pro zatverdzhennya Poryadku zaraxuvannya osib z osobly`vy`my` osvitnimy` potrebamy` do special`ny`x zakladiv osvity`, yix vidrakhuvannya, perevedennya do inshogo zakladu osvity`» vid 1.08.2018 # 831. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0945-18>. 3. **Nakaz** Ministerstva osvity` i nauky` Ukrayiny` 08.06.2018 # 609 «Pro zatverdzhennya Pry`mirmogo polozhennya pro komandu psy`xologo-pedagogichnogo suprovodu dy`ty`ny` z osobly`vy`my` osvitnimy` potrebamy` v zakladi zagal`noyi seredn`oyi ta doshkil`noyi osvity`». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18>. 4. **Nakaz** Ministerstva osvity` i nauky` Ukrayiny` 15.09.2008 N 852 «Pro zatverdzhennya Polozhennya pro special`nu zagal`noosvitnyu shkolu (shkolu-internat) dlya ditej, yaki potrebuyut` korekciyi fizy`chnogo ta (abo) rozumovogo rozvy`tku». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-08>. 5. **Postanova** Kabinetu Ministriv Ukrayiny` vid 12 ly`pnya 2017 r. # 545 «Pro zatverdzhennya Polozhennya pro inklyuzy`vno-resursny`j centr». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>. 6. **Postanova** Kabinetu Ministriv Ukrayiny` vid 15 serpnia 2011 # 872 «Pro zatverdzhennya Poryadku organizaciyi inklyuzy`vnogo navchannya u zagal`noosvitnix navchal`ny`x zakladax». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF>

Якимчук Г. В. Работа логопеда з батьками дитини з тяжкими порушеннями мовлення.

У статті розглядається питання залучення батьків до корекційно-розвиткового впливу на дитину з тяжкими порушеннями мовлення, що є актуальним у зв'язку із активною інтеграційною політикою в сфері освіти. Визначено поняття «тяжкі порушення мовлення», відповідно до сучасних досліджень у сфері логопедичної теорії та чинного законодавства України. Обґрунтовано віднесення дітей із тяжкими порушеннями мовлення до категорії дітей з особливими освітніми потребами.

Автор доводить необхідність послідовного включення батьків у взаємодію з логопедом щодо подолання мовленнєвого неблагополуччя дитини з ТПМ. Запропоновано три етапи включення батьків у співпрацю з логопедом: встановлення контакту з метою з'ясування особливостей сімейних взаємин та їх впливу на дитину, якості комунікативного середовища; інформування батьків про актуальний мовленнєвий розвиток дитини після детального його вивчення та власне співпраця спеціаліста з батьками, що передбачає планування корекційно-розвиткової роботи, оцінку її ефективності на різних етапах реалізації та реалізацію. Наголошено, що взаємодія спеціаліста з батьками має ґрунтуватися на усвідомленні всіма учасниками корекційно-розвиткового процесу позитивних сторін розвитку дитини. Запропонована послідовність роботи по залученню батьків до участі у корекційному процесі сприятиме розумінню актуального стану та потреб дитини батьками, дозволить сформувати адекватні вимоги до самої дитини та спеціалістів та вплине на ефективність корекційної роботи.

Ключові слова: тяжкі порушення мовлення, інклюзивне навчання, діти з особливими освітніми потребами, команда супроводу, корекційно-розвиткова робота, планування, моніторинг, індивідуальна програма розвитку.

Якимчук А. В. Работа логопеда с родителями ребенка с тяжелыми нарушениями речи.

В статье рассматривается вопрос включения родителей в коррекционно-развивающее влияние на ребенка с тяжелыми нарушениями речи, который является актуальным в связи с активной интегративной политикой в сфере образования. Определено понятие «тяжелые нарушения речи» в соответствии с современными исследованиями в сфере логопедической теории и действующим законодательством Украины. Обосновано отнесение детей с тяжелыми нарушениями речи к категории детей с особыми образовательными потребностями.

Автор доказывает необходимость последовательного включения родителей во взаимодействие с логопедом в преодолении речевой недостаточности ребенка с тяжелыми нарушениями речи. Предложено три этапа включения родителей в сотрудничество с логопедом: установление контакта с целью выяснения особенностей семейных отношений и их влияния на ребенка, качества коммуникативного окружения; информирования родителей об актуальном речевом развитии после детального его изучения; собственно сотрудничество специалиста с родителями, которое предполагает планирование коррекционно-развивающей работы, оценку ее эффективности на разных этапах ее реализации и реализацию. Предложенная последовательность работы по включению родителей в участие в коррекционном процессе будет содействовать пониманию родителями актуального состояния и потребностей ребенка, позволит сформировать адекватные требования к самому ребенку и специалистам, а также повлияет на эффективность коррекционной работы.

Ключевые слова: тяжелые нарушения речи, инклюзивное обучение, дети с особыми образовательными потребностями, команда сопровождения, коррекционно-развивающая работа, планирование, мониторинг, Индивидуальная программа развития.

Yakymchuk H. V. *The work of the logopedist with the parents of a child with severe speech disorders in the context of inclusive education.*

The article deals with the matter of involving parents in correctional and developmental influence on a child with severe speech disorders, which is actual and in line with active integration policy in education sector. The definition of "severe speech impairment" (SSI) has been determined, in accordance with modern research in logopedic theory and current Ukrainian legislation. Justified that children with severe speech disorders should be referred as to children with special educational needs.

The author argues the need for consecutive parents involvement in interaction with a logopedist to overcome a child's speech ill-being (SSI). Three stages of parents involvement in interaction with a logopedist are proposed: establishing contact aiming to figure out specificity of family relationships and their influence on the child, the quality of the communicative environment; informing parents about the actual status of child's speech development after it's detailed investigation and the cooperation between specialist and parents, which involves the planning of correctional and developmental work, evaluation of it's effectiveness at different stages of implementation and implementation itself. It was emphasized that specialist's interaction with parents should be based on the awareness of all participants of the correctional and developmental process on the positive aspects of the child's development.

The proposed sequence of work to involve parents in participation in the correctional process will help parents to understand the actual condition and needs of the child, will allow to form adequate requirements for the child itself and will influence the effectiveness of corrective work.

Keywords: severe speech impairment, inclusive education, children with special educational needs, escort team, correctional and developmental work, monitoring of correctional and developmental work, implementation of Individual development program.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2018 р.

Статтю прийнято до друку 03.11.2018 р.

Рецензент: д. пед. н., проф. Шеремет М. К.